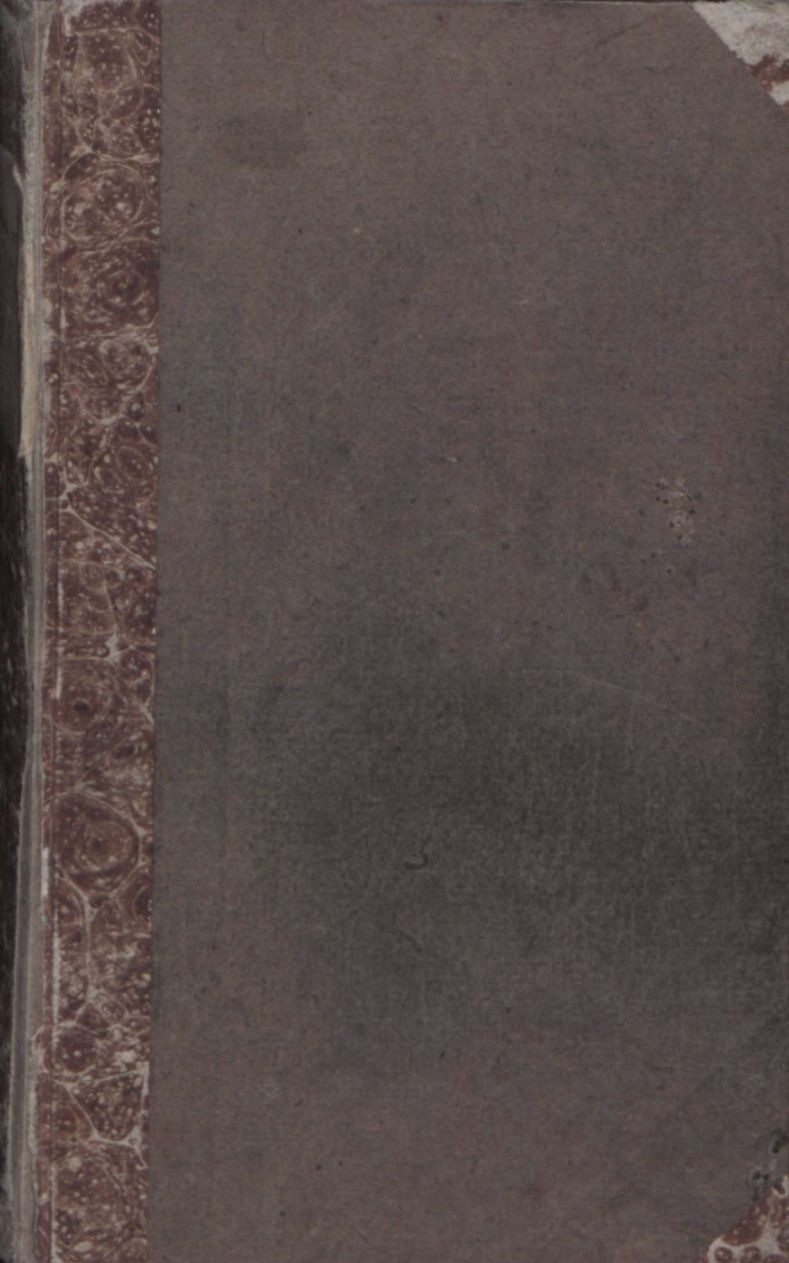




~~391~~

58



AC. 1690.

K O D D O =

ning

Kirko = Kama:

Mis sees on
I.

Onsa Öppetaja Lutterusse

Katekismus

Lühikesse Selletusfega;

II.

Reik Ewangeliummid ja Epistlid

ning ka

1. Meie Issanda Jeesuse Kristusse
Kannataminne, Surm, Ülestousmine
ning Taewaminne;

2. Jerusalemma Linna Ärrarikmine;

III.

Üks Paulo: Namat;

J. H. K. Springläuter. ning IV.

Üks Petrus: Namat;

Jumala Muuts; ning Jeesus: ma Rohwa
Öppetuseks valmistud.

Neliat korda ühtitüd. 1735. Kõrval.

A 040

11.

11.

11.

11.

Selle Ma-Rahwale,

kes

keige sesinnatse Eesti-ma sees ellawad,

Wannadele ja Noortele,

ning kes

meie ma-kele Jummalal nimmie
auustawad/

andfo

Se kolm-ainus Jummal
omma rohke arms

nende

iggawessets õnnistusets.

Jummal se Jäsa

wõtko omma helde Jäsa nimmega keik wärsed pat-
tused nende seast õige usso jure kutsuda. Temma
ärratago üsles patto unnest neid, kes omma rum-
malusse ja pattuse ello sees holetumad on; juhha-
tago neid süddamelikko pattustöörmisse pole, ja
tommago nende süddamed omma armsa Poia

Jesuse jure, temma käest abbi otsida
ning sada.

Jummal se Poeg/

JESUS KRISTUS

ma-ilma Õnnisteggia

wõtko neid, kes omma patto koormaga temma jure
tulle/

tulwad, heldeste wasto; römustago neid pat-
tude andeks andmissaga; fulutago neile Jumma-
la rahho; saatko neid Jummalahelde Issa süd-
dant ennese sees öiete tundma; fihlago ennast nen-
de hingedega; ellago nende sees, et nemmad öige
usso läbbi ka temma sees woiksid ellada, ning
fui temma lambad temma fätte jada
iggaweste.

Jummal se Pühha Waim

wotko taewase Issa ja Poia selge tundmissaga
walgustada neid, kes temma armo-futsmisse san-
na wotwad kuulda. Ta önnistago ning pühhit-
sego neid waimolikko uestundimisse läbbi; ta tun-
nistago nende waimoga, et nemmad Jummalala
lapsed on; juhhatago neid öige tee peäle; römus-
tago neid feige willetsusse ja kurbdusse sees, ja teh-
ko tulewa iggawesse ello lotust nende sees
findlaks,
et nemmad

sellesamma pühha Waimo armo läbbi omma
wolihsel surma tunnil römoga woiksid öölda:

Issand JESUS!

Sinno fätte annan minna omma waimo.

Gedda keik

soriwad meie Eesti-ma-rahwale
feigest süddamest

Needsammad Öppetajad
kes sesinnatse ramato nende heaks
on walmistanud.

Armad

Armad Sobrad!

Sie ja teie laste heaks on sesinnane Kodu- ja Kiriko-ramat nüüd neljatkorda trükkitud. Need lehhed, mis esimeses ramatus ollid saksa keele ülespandud, on nüüd mahhajanud, sest et teie sedda ei moista, egga sest kasso ei sa. Nende asemel on palwe ramatus monned head palwed teie õppetuseks ning hinge rõnuks jälle jure pandud. Et agga se esimesenne ramat sel aial sure ruttoga sai tehtud, siis se sattus, et monni luggu mitte ommas paifas ei sanud trükkitud. Agga nüüd on keik suure hõlega wiisi ning forra pärrast seaturd, nenda et need taggumissed laulud keik laulo ramato sees ja need lühhikesed palwe laulud iggaüks omma Evangeliummi al on pandud, ning mis meie paifoti ei sanud õiete seadma, on nüüd keik õigeks ja selgeks tehtud. Sest teie ei ussu mitte, mis sure hõle ja waewaga meie õlleme klusanud Jummalasanna, mis pühha Waim Wyohwetide ja Apostlide läbbi omma keele on rägitud teie ma-kele murde järrele sellerada, need õiged sannad mitmesugguste küssimiste läbbi ma rahwa supst wäljapüda, ja nenda kirja ülespanna. Ons nüüd monni sanna monnile teie seas alles teadmatta, siis teie teate isse, et Wirro-rigil, Eäne-rigil, ja iggaühhel rigil on omma kele murre, sepärrast peab teine teie kääst monne sanna õppima Jummalasanna ramatude sees, kui keik meie ma-rahwas tahtwad neist enne-
) (2

sele tarkust sada. Agga Jummal olgo au ja ti-
tus, kes omma abbi se jure annud, et tännini keif
hästi forda lainud. Sepärrast ka se ausa Kässe-
likko Ma. Konstoriummi polest teile nüüd sega tea-
da antakse ja finnitakse, et sesinnane ramat nenda
fui ta nüüd on, meie ma. rahva foggoduste sees
selsammal wiisil ikka peab jama, ja polle tarwis
farta, et need wannad ramatud jälle peaksid üles-
woetud ehk needsinatsed ennam pöörtud sama.
Need esimesed wiis tuhhat ramatut on Jum-
mal tännatud! mie aasta sees, jo fui üks hea seme
teie seas wäljakulwatud, ja nüüd on ta ni paljo
trüffitud. Annab Jummal nüüd hea külwi-
aega, siis andko temma ka rohket wilja ja rohke lei-
fusse aega. Jah, temma andko omma rohke ar-
mo et enne ma ilma lõppetust weel monni kumme-
fond wiis tuhhat ramatut woiksid keige sesinnatse
Ma sees nisugguseks hinge kasfaks, mis iggaweste
jääb, ärrakullutud sada. Seks prugige nüüd ka
sel forral sesinnatse ramato, ning fui teie sedda
hästi tete, siis ehk Jummal ka omma ennese san-
na ramato pea alwa hinnaga teie kätte satab. Se
helde Jummal lasko omma sanna walgust tele
pimmedusse sisse paista, et mitto tele seast woiksid
patto pimmedussest pöördä Jummalä armo wal-
gusse pole, ning fui õiged walgusse lapsed usku-
da, ellada, õnsaste surra, ja wimaiks iggawesse
ello ses fui päilik ja taewa tähheksed Je-
susse au sees hiilgada iggaweste,

Amen.

Tallinnas kolmekümneal Paasto' fu Päwal,

1728 Aastal.

Oppe-



Öppetüs ning Mainitus.

Armas Ma-rahwas.

Summala rohke armo läbbi on sündinud, et
pärast fisko mitto noort ja wanna rah-
wast wotnud ramatud öppida surema
holega kui ennemuiste. Summala ar-
must ollete teie kalle Seadusse ramato fätte sanud,
et iggaüks kes omma hinge eest püab hoolt kanda,
woib isse Summala sanna luggeda ning öppida,
mis temma hinge õnnistusseks tarwis lähhäb.

Nüüd on meie wanna foddö-ning firrisko- ra-
mat otsa sanud, mis ennemuiste on walmistud sel-
aial, mil meie Eesti-ma keel ei olnud ni selgest teada;
sepärast on teie eest murret kantud, et teie übbe ue-
ramato jälle piddite fätte sama. Iggaüks teie
seast, kes ei olle issemelelinne, moistab kü isse-en-
nesest, kui wägga tarwis olnud, et sesamma ramat
selge Eesti-ma keele piddi ueste teie fätte sama.
Sepärast on ausa wannematte sanna peäl mon-
ningad öppetaiad sedda waewa wotnud, ning on
tallo rahwa suust püüdnud nende keele wiisid, murded
ning sannad öiete moista, ning sedda möda, kui
tallopoiad rägimad, on nemmad wotnud keel selle-

tada ning foffoseäda, et teil waestel ep olle tarwis eddespidi wabhet tehha tallopoia ning firrifofele wabhel.

Teie heaks ning fassuks on paljo waewa nähtud; agga meil on teäda fül, et mitto teie seast on kes sest wannast, et se fül selge ep olle, finni piddawad laiskusse pärrast, ning et se neil üks feik on, mis nemmad moistwad ehk moistmatta; need on sega rahhul, et nemmad sanno suust lobbisewad, et fül südda ning meel sest ei tunne egga moista ühtegi. Nisuggused wõtwad fül rummalast peast oolda:

1. Et se on uus usk. Agga armas innimenne, fül sa nenda rägid ehk mõtled, siis tunnista esmalt üles, kas sinno süddames se õige usk on. Katsu, kas sinno süddames ep olle alles walle ning mitto ebba-usko, ja ni suurt rummalust, et fül habbi on sedda ülesrägides, agga suur hingedahjo wait olles. Surem hulk teie seast ei tahha targaks sada, waid pannewad filmad finni, fül Jummal omma armo walguist rohkesti neile pakub, ning ei tahha mitte omma patto unnest ülesärfada, agga, parrago Jummal, nisugguste iggawessesks walluks ning fahjuks.

2. Teised ütlewad: Des sudab need ramahtud lunnastada, meil polle joudo päes: Agga, armas innimenne, arwa üles, fül paljo sinna raistad ning ärrapillad prassimisse ning liajomisse läbbi. Wõttaksid sinna Jummal sanna armastada, omma õnnistegglä Jესusse jurest abbi otsida, Jummal riki ning temma õigust nouda; fül
Jum.

Zummal sulle sedda ikka rohkeste annaks, mis hinge õppetusses tarwis on. Zummal on ilma sinno teadmatta murretsenud, et monningad hea melega ommast warrandussest sinno heaks muist finkinud, muist laenanud, sepärrast, et sinna sedda ramato alwa hinnaga piddid sama. Sepärrast ärra nurrise mitte, waid immetelle sedda pohjatomad Zummalala armo, et temma sind sinno uskmata ning tannamatta süddame pärrast tännini mitte omma armo pallest ärraheitnud, waid sure kannatussega sinno rummalusse ning kangekaelusse sees kannatanud, ja nüüdke weel ueste omma heldust sulle näitab, ning sedda endist pattust ello sulle tahhab andeks anda, kui sinna temma armo lasses ennast olge pattusipõõrmisse pole juhhatada. Se Zummal, kes iggawest ello sulle tahhab anda, saab ka sinno ihho toidusse pärrast sesinnatse maailma sees murret piddama; sest kui sa esmalt Zummalala riki taifanouad, siis se keik weel peäle gi sulle antakse. Sepärrast panne hästi tähele, mis meie õnnisteggia õppetab Matt. 16. XVI, 26 salmis: Mis kasso, ütleb temma, on innimesel sest, kui temma keik se maailma kassuks saaks, agga omma hingele kahjo teeks, ehk mis lunnastamisse hinda woib innimenne anda omma hinge eest?

Kes Zummalat kartwad kui waggad lapsed, need sawad Zummalat sesinnatse armo-juhhatamisse eest süddamest ning rõmoga kaitma ning tannama, ning sesinnatse ue heateggemisse tannalikko süddamega wastowõtma.

Pange nüüd ka I. tähhele, mis teie näte se ma-
lito lehhe esimesse külje peäl; seäl tunnistab meie
helde õnnisteggia Jeesus omma kallist ning suurt
armo nende lapsokeste wasto, kui temma ütles
Mark. 16. X peat. 14 salmis:

Paste need lapsokessed minno jure tulla
/ ja ärge keelge neid mitte, sest nifug-
guste pärrast on Jummal riif.

Kellele Jummal nüüd on lapsi annud, need
hoidko ennast, et nemmad omma rummalusse ning
pattuse ello läbbi neid lapsokessi ei kela, et nem-
mad ei woi Jeesusse jure tulla, waid se on nende
kohhus, et nemmad hea õppetusse, mainitsusse ja
wagga ello läbbi ommad lapsokessed maast mad-
dalast Jeesusse jure saatwad. Kuida agga woi-
sögge söggedat juhhatada? Sepärrast koggumad
need wannemad ennest peäle raskest nuhtlust, kes
omma rummalusse ning patto sisse jäwad, om-
mad lapsokessed se läbbi pahhandawad, ning neid
ja isse ennast hukka saatwad. Meedsinnatsed peal-
süd saggedaste se peäle mõtlema, mis meie Jeesand
Jeesus ütles Matt. XVIII, 6 salmis: Kes pah-
handab ühhe neistsinnatsist pisokessist, kes
minno sisse uftwad, sel on parram, et wes-
ki-kiwori temma kaela peaks podama, ning
tedda ärra-upputadama süggawama merre
kõhta.

Sepärrast ärkage üles, teie wäesed, kes teie pat-
to ning rummalusse unnes maggate, ning touske
üles ehk häkage wihtama feif rummalust ning
süddame furjust, otfige omma Jummalat südda-
mes

mes pühha mõttede ning puhta himmudega, ning ärge wässige kurja süddame himmude wasto pan-
nes, siis wottab Kristus teid pääw päwalt wal-
gustada ehk targemaks tehha ning rõmustada.
Murretsege ni paljo, kui teie jouate, et teie ning
teie lapsokessed norelt pöiwelt oppite omma helde
taewast Jäsa tundma, ning omma Jäsu armas-
tama, kes teie heaks keik hädda ning roallo wot-
nud kannatada.

Teie wannad! oppige ramatud, nenda kui
Jummal tännatud! mitto wanna omma wanna
ea sees on oppinud: ning murretsege, et teie laps-
okessed aegsaste Jummalala sanna ramatust oppi-
wad, ning ellage sedda möda pühha Waimo ar-
mo läbbi, siis saab Jummalala arm, wäggi ning
rahho teid kaitsma.

II. Need kes on ülle lapse ea, ehk ka wannaks
sanud, pango tähhele, mis se malito lehhe teise
külje peäl on nähha. Meie armas Jäsus ütleb
Matt. XVIII, 3 salmis:

Töest minna ütlen teise, kui teie ei põ-
ra ümber, ja ei sa kui need lapsokessed,
siis ei sa teie mitte taewa riki.

Se on kui waggad lapsed ommad wannemad
auustawad ning armastawad, nenda olge teie ka
omma helde Jummalala wasto, allandikkud, san-
nakulelikkud, ustarwad, armastage ning karitse-
tedda ülle keige asjade, lootke temma peäle ehk ot-
sige ning ootke ükspäinis keik abbi temma käest,
kui se meel teil ei olle, siis teie ei sa mitte taewa-
riki. Wata, sepärrast on sinno helde Jäsus in-

nimesseks sündinud, et temma tahhab nori ning wanno Jummal lapsiks tehha. Kes nüüd Jeesusse sanna kuleb ning ussub, selle eest tahhab taewane Issa murretseda ning tedda kui omma ennese last armastada ning pühha Waimo annid temmale rohkesti anda, ning tedda siin ilmas ning iggaweste rõmustada. Oh sedda ilma-armamatta ning pohjatumat armo! Sedda tähhen-dasse, kui

III. Keski malito tehhe peäle on kirjotud:

Gesinnane on minno armas Poeg, kes minno mele pärrast on, tedda kuulge.

Gesit nenda hüdise Jummal Issa sure healega taewast Matt. XVII, 5 salm. tunnistas ommast Pojast, ning kutsus keik innimesi nori ning wanno temma pole, et keik peawad tedda kuulma, ja ükspäinis õige usso läbbi temma sisse õnsaks sama. Sedda finnitab armas Jeesus isse, kui temma ütleb Joan. 14. peat. 6 salmis: Minna ollen se te, ja se tödde, ja se ello, üks-ei ei sa Issa jure muide kui minno läbbi. Meed agga tulleswad Jeesusse jure ning sawad temma läbbi Jummal lapsiks, kes neid pattusid maailma himmusid ei arwa enam rõmuseks waid hingekoormaks, sest neid kutsus temma ennese jure nenda: Tulge minno jure, keik, kes waewatud ja koormatud ollete, ja minna tahhan teile hingamist sata. Önnis on se, kes öiete tunneb, et temma ilma Jeesuseta ühtegi ei woi tehha, ning sepärrast aegsaste püab õige usso, pühha himmude ning õhkamistega Jeesusse jure tulla ning

ning temma sisse jada. Joan. ram. XV. peat:3 salm. Sef's pead sinna ka sesinnatse ramato prugima, et sa ennam ning ennam se läbbi ennast lassed isse Jესusse jure juhhatada, et sa tedda ommas süddames wastowottad, ning temma käest melewalda saad Jummalalapseks sada ning jada iggawest.

Sesinnane ramat hütasse Roddo ning Dirriko-ramatuks, sepärrast et sinna, kui sa omma hinge eest õiget murret kaännad, sest kirrikus ning Roddo woid kasso ning õppetust sada ning tunda. Selle ramato sees on:

(1.) Onsa õppetaja Lutterusse lühhike Katekismus/ning sesamma lühhikeste küsimiste ning kostmistega ärraselletud.

Nende heaks, kes omma Katekismusse wiis peatükki on õppinud, et nemmad ka sesinnatse lühhikesse selletusse woiwad õppida ning sest tarust ennestele sada. Kes laiemat selletamist püüab, woiwad sedda ramatut osta, kus Katekismus laiemalt on ärraselletud.

II. On need Ewangeliummid ning Epistlid. Meid ei pea sinna mitte üksipäinis kirrikus kuulma/waid ka Roddo ühhel hawal luggema, rõõhhele pannema ning Jummalat süddamest palluma, et se tõe Waim sind õige tõe teletaks juhhatada. Nende järrelt leiad sinna

1. Sedda, mis meie Isanda Jესusse Kristusse Annatamisse ning surma ajal on sündinud. Ärra olle ägga sega rahhul, et sa need sannad loed, waid pallu Jummalat süddamest, et sa õiete pühha Waimo abbi läbbi õppid moistma.

1) Kui

1) Kui hirmsad keif pattud Jummalale ees on, sest et Jummalale Hoeg nende pärrast sinno assemel ni hirmsaste on waewatud.

2) Et Kristus Jesus omma raske kannatamisest ning surma läbbi sind on Jummalaga teppitanud, furrati täest keif woimust ärrawõtnud, et temmale ei ühtegi ei wo'i sundida patto teggema ning keifile, kes temmale sanna uskwad ning temmale jurest abbi otswad, seddawägge saatnud et nemmad woimwad furrati, ma ilma ning keige pattude wastopanna ning woimust sada.

3) Et sinna, kui sa püad õige risti, innimenne olla, ei wo'i egga pea omma pattuse tahtmisest järele ellama; sest kes mõtleb ning ussub, et üks Jummalale laps ikka omma pattuse nõdrusse sisse peab jama, ning ei wo'i omma ning ma ilma himude peale täit woimust sada, se eksib hirmsaste, teeb Jummalale sanna ning tõotused walleks, ning Jummalale nõdrumaks kui furratit; 1 Joan. III/5, 9. VI/3, 5. ni suggune tallab Jummalale Hoega jalgega, panneb roiaseks Jesusse werd, mis läbbi temmale on puhtaks tehtud, ning teotab pühha Waimo.

Sepärrast kule, mis Jummalale sanna õppetab, ning mis kasso ning wägge meie omma Jesusse kannatamisest ning surmast same, ning mis sugu, sed õiged risti innimesed on, ning peawad ollema.

Rom. rom. VI peat. 16 salm. sad. Mis meil siis tulles õõlda? Kas meie peame patto sisse jama, et se arm peaks suremaks minnema? ei milgi kombel, kes meie olleme pattule ärrasurnud, kuidas peame meie weel

weel selle sees ellama? Ehk efs teie ei tea, mit-
to meid Aristusse Jesusse sisse on ristitud,
et meie temma surma sisse olleme ristitud?
Siis olleme meie temmaga mahhama-etud
ristmisse läbbi surma sisse, et otsego Kristus
on üllesärratud surnust Jsa au läbbi, meie
ka nenda peame udes ellus kätma. Sest kui
meie temmaga olleme istunud temma surma
sarnatseks, siis peame meie ka temma ülestou-
mise sarnatse ollema. Et meie sedda teame,
et meie wanna innimenne temmaga on risti-
podud, et se patto ihho peab tühjaks min-
nema, et meie teps patto ei teni; sest kes
surnud on, se on õigeks tehtud pattust.

2. Kor. V, 15. salm. Meie arwame sedda,
et kui üks keikide eest on ärra surnud, siis
on keik ärra surnud, ja Kristus on keikide
eest ärra surnud, et need, kes ellawad, ei pea
ennam ennestele ellama, waid sellele, kes nen-
de eest on ärra surnud ja üllesärratud.

Tit. II, 14 salmis. Kristus on isse ennast
meie eest annud, et temma meid pididi ärra-
lunnastama teigest üllekohtust, ja puhhas-
tama ennesele ommaks rahwaks, mis usin
on hea tõle.

1. Joan. III, 7.8. salm. Lapsokessed, üfski
ärgo eksitago teid: kes õigust teeb, se on õige,
nenda kui temma õige on; kes patto teeb,
se on kurratist, sest kurrat teeb patto algmis-
sest. Siks on Jummal Poeg ilmunud, et
temma kurrati tõdd pididi ärrarikkuma.

2. Þárrast antakse julle fa teáda, fui hirmsaste Jerusalemma liú on árraríflutud, sedda þanne hásti táhþele, ning öppi moísta, fuida nende fassi wimaks fáib, þes Zummala sanna pólga-wad, ning omma walle ning ebba-usso sísse já-wad, nenda fui meie ommal aial ning ommal maal sedda olleime nálnud, ning teísist madest fuulnud.

Þrohwet Jeremia útleb IX þeat. 12. 13. salm. Þes on se mees, þes ni tarf on, ning moístab sedda, mis ISSAIDA su temmale on úrtelnud, et temma sedda tulutab, misþárrast se ma on hukla lálnud ning þaljaðs tehtud fui úts fórbe, þus ei láí úksti.

Þing se ISSAID útleb: Sepárrast et nemmad on mahhajatnud minno lásko, mis ma neile ollen annud, ning ei olle minno sana fuulnud, egga se járrele ellanud.

Zuda-rahwas olli liig-julge ning holeta ning ei holind sest, fui meie Isfand Jesus Luk. XIX, 41. 42. salm. nuttes úles: Þui sinna teatfid sedda, ja weelgi selsinnatsel ommal þáwal, mis sinno rahhule tarwisláhháts; waid nemmad þannio iffa wasto, senni fui, þarrago Zummal! oðs nende þeále tuú. Sepárrast árge eðfige mitte, Zummast ei anna ennast mitte þílkada, mis innímenne fúltoab, sedda þrab temma leifama, nenda fui tó, nenda on mímaks þalf.

III. On se Paulo Ramaf, seált seest leiad fa need wonnad laulud, agga selge Gesti ma fele, ning monningad ued laulud sinno öppetussels, rómufs

rõmuks ning mainitsusseks. Agga panne tähhele, armas innimenne, et sinna pead teikijst pattust pööрма, Jummalalapseks uest sündima, ning temma tee peäl käima, kui sa tahhad Jummalamele parrast laulda; sest Jummal ütleb teikide walle risti-innimeste wasto: jätta omma laulo flssendamist mahha, minna ei tahha sinno laulo kandle lõmist kuulda. Agga õnsad on need, kes omma hinge parrandamisse peäle iggapaärw mõtlewad, ja nenda teine teist õppetawad ning mainitsewad litusse ning waimolikkõ lauludega, ja nenda Jesandale ommas süddames hästi laulwad.

Kui sa monne laulo wiisi ei moista, siis loe neld ning sata omma hingele luggemissõega kasso, kunnit sa ka nende wiisid õppid.

IV. On üks Palwe-Ramat. Sest woid sa nähha, kudda üks wagga hing Jummalal käest palwes abbi otsib, tedda fidab ning tännab. Se olgo sulle juhhatamisse assemel; agga õppi omma patto hädda ning hinge haigust nenda tundma, et sa ilma ramatota ommast süddamest sedda omma taemase Jesale woid kaebada, ning tedda palluda, kui waggad lapsed ommad wannemad palluwad, ning siis, kui nemmad sawad, tännawad.

Ristmisses ning Laulatamisses sannad peawad sind õppetama ning sinno mele tulletama, mis sinna ommas ristmisses Jummalale olled tõotanud, ning kudda sinna omma abbiello sees pead ellama.

Wimaks lida Jummalal heldust ning armo, kes sest willetsuste aial sind ei unnusta, waid sinno
peäle

peäle ballastab ning omma sanna walgust rohkest
te sinnule pakkub. Temma puab sind se läbbi
pimmedusse rigist peasta, sind omma's lapse's
walmistada, ning kui sa temma sanna tännoga
wastomottad, ning lassed temma Walmo läbbi
omma süddant parrandada, siis temma tahhab
sind iggaweste rõmustada.

Pallu ka nende eest, kes omma'st warrandussest
middagi on jagganud sinno kassuks, et sinna se
ramato akwa hinnaga woid osta; pallu Jumma-
lat, et temma neid tahha's täita keikide waimoli-
ko annettega. Kui sa nüüd tännoga Jummal
heldust õppid tundma, ning noudma temma mele
pärast olla, siis saab Kristus tõeks teggema, mis
temma on tõotanud Matt. XIII, peat. 12 salmis:

Kennel on, ning sedda hästi prugib, sellele peab
antama, ja temmal peab kül ollema.

Olga selle sure Jummalale, kes paljo ennam kui rohkesti woib
tehha ille keige se, mis meie pallume ehk moistame, sedda wäg-
ge möda, mis meie sees wäggem on, sellesammale olga au kog-
godusse's Kristusse Jeesuse sees keige rahwa põlwe's
iggawesse's aiak's iggaweste, Amen.

Monningatte Sannade Selletus.

Zalleluja, se on: kiitke Jummalat.

Khrieleison, se on: Isand, heida armo.

Jesus on A ning O, se on: Jesus on Alaminne ning Ots.

Jesse on kunninga Daweti isä nimmi, se wärrast Jesse juur
tähhendab Daweti suggu wõd'sa, kust Kris-
tus lihha polest piddi sündima.

Jehowa on keigeüllem Jummal nimmi, mis Joannes om-
ma ilmutamis'se ramatus 1 peat. 4 salm. uenda ärrase etab:
kes on, kes olli ja kes tulles; se on: kes praegu on, iggawes-
sest olnud ja sesamma iggaweste jääb.

Ebr. I, II, 12.

Onsa

